

Sygn. akt III U 641/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2022r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2022r. w Suwałkach

sprawy **A. M.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego i o prawo do emerytury

w związku z odwołaniem A. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 26 października 2021 r. znak (...)

i z dnia 27 października 2021 r. znak (...)

zmienia zaskarżone decyzje i ustala A. M. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r. w wysokości 27.023,70 (dwadzieścia siedem tysięcy dwadzieścia trzy, 70/100) złotych oraz przyznaje prawo do emerytury od 1 października 2021r.

Sygn. akt III U 641/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 26.10.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 291 ze zm.), odmówił ustalenia A. M. kapitału początkowego.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił wnioskowanego przez A. M. okresu od 6.10.1972 r. do 11.10.1979 r., uzasadniając odmowę brakiem świadectwa pracy i niepełnymi zapisami w legitymacji ubezpieczeniowej.

Decyzją z 27.10.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 291 ze zm.), odmówił A. M. prawa do emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że wnioskodawca nie udowodnił żadnych okresów uzasadniających prawo do świadczenia, po 1.01.1999 r. nie pozostawał w ubezpieczeniu, a okres od 6.10.1972 r. do 11.10.1979 r., dotyczący zatrudnienia w (...), nie został dostatecznie udokumentowany.

W odwołaniach od tych decyzji A. M. domagał się ich zmiany i obliczaniu kapitału początkowego po uwzględnieniu spornego okresu, a w konsekwencji przyznanie prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie i podtrzymał podstawy skarżonych decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

A. M. urodził się (...) Decyzją Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 14.01.2020 r. przyznano mu prawo do emerytury rolniczej (odpis decyzji k. 68 akt rentowych).

Wniosek o prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) A. M. złożył 22.10.2021 r. Zaskarżonymi decyzjami organ rentowy odmówił A. M. ustalenia kapitału początkowego, a następnie odmówił mu prawa do emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej.

Wnioskując o emeryturę A. M. złożył legitymację ubezpieczeniową oraz informację pozyskaną z (...) W. o braku dokumentacji kadrowo-płacowej na nazwisko M. A. ur. (...) (k. 9-10 akt rentowych).

Dołączona legitymacja ubezpieczeniowa Serii (...) Nr (...) wydana została 12.11.1973 r. przez zakład pracy – (...) E., na nazwisko M. A., syn S. i W., urodzony (...) – R. powiat S.. Wpisy w legitymacji potwierdzone są pieczęcią nagłówkową zakładu pracy, poświadczono jest miejsce zamieszkania A. R. poczta S. powiat S. (opatrzonej datą 12.11.1973 r. i podpisem nieczytelny). Na karcie 6. legitymacji poświadczono uprawnienia do świadczeń leczniczych z datą: 12.11.1973 r., 15.05.1976 r., 11.10.1979 r. Na stronach dotyczących poświadczenia o okresach zatrudnienia (k. 82) jako początek zatrudnienia wskazano 6.10.1972 r. i stanowisko – sprzedawca, co potwierdzono pieczęcią nagłówkową zakładu pracy. Brak natomiast adnotacji o ustaniu zatrudnienia i wysokości wynagrodzenia. Na stronach: porady ambulatoryjne i wizyty domowe wpisano niezdolności do pracy: pierwszy wpis 24.05.1976 r., ostatni – 20.10.1979 r. (niezdolność do pracy do 18.11.1979 r.- k. 33).

W spornych latach wnioskodawca prowadził w domu rodziców we wsi R. klub prasy i książki (...) z punktem sprzedaży. Za najem lokalu czynsz właścicielom – rodzicom - opłacała gmina, natomiast A. M. zatrudniony był na podstawie umowy agencyjnej jako (...). Umowę zawierał z przedstawicielami (...) w E.. Jako zabezpieczenie przyjęto weksel poręczony przez A. C. oraz środki pieniężne na książeczce oszczędnościowej A. M.. Klub był wyposażony przez (...), towary do punktu sprzedaży dostarczało również to przedsiębiorstwo z hurtowni w A.. Z czasem wnioskodawca także sam zaopatrywał się w towary w hurtowni (...) w A.. W sklepie dostępne były podstawowe towary szkolne, książki, kawa, ciastka i słodycze, napoje, środki czystości, papierosy i inne. Codziennie dostarczana autobusem (...) była prasa. Pieniądze z utargu A. M. odprowadzał codziennie, zimą co dwa dni, za pośrednictwem listonosza, dwa razy w miesiącu sporządzał też raport dotyczący sprzedaży. Obrót był dość duży, gdyż we wsi nie było sklepu, a punkt sprzedaży w klubie był dobrze zaopatrzony. Był kontrolowany w zakresie finansowym – przeprowadzano remanent oraz w zakresie funkcjonowania klubu: sprawdzano godziny otwarcia klubu, sprzedaż prasy, porządek, czystość itp. Klub czynny był codziennie w dni powszednie od godziny 7.00 do 10.00, a po południu od 17.00 do 22.00, natomiast w niedzielę klub był czynny tylko po południu, a w poniedziałek tylko rano. W klubie odbywały się spotkania, mieszkańcy wsi przychodzili na kawę, obejrzeć program w telewizji, odbywały się szkolenia rolnicze, wieczorki. A. M. nie miał uprawnień do urlopu wypoczynkowego, a z urlopu bezpłatnego nie korzystał.

Wprawdzie nie odnaleziono dokumentacji kadrowo-płacowej dotyczącej prowadzenia klubu przez A. M., ale pozyskano zanonimizowaną umowę agencyjną oraz aneksy do tej umowy, które obowiązywały w (...) w okresie prowadzenia klubu (...) wynikającym z legitymacji ubezpieczeniowej (k.43-48 i 34-35). Na tej podstawie biegła z zakresu rachunkowości i finansów wyliczyła wysokość kapitału początkowego odwołującego A. M. z uwzględnieniem

jego okresu zatrudnienia wynikającego z wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej w charakterze agenta w (...) w E. od 6 października 1972 r. do 18 listopada 1979 r. (od 11.10.1979 r. do 18.11.1979 r. niezdolność do pracy) w charakterze (...), w pełnym wymiarze czasu pracy, w oparciu o dowody zgromadzone w toku postępowania, w tym zanonimizowaną umowę agencyjną i obowiązujące w spornym okresie przepisy.

A. M. objęty był ubezpieczeniem na podstawie umowy agencyjnej wykonywanej na rzecz jednostki gospodarki uspołecznionej od 1.11.1972 r. do 30.11.1979 r. (7 lat i 1 miesiąc). Wobec braku rzeczywistej podstawy wymiaru składek, do wyliczenia wartości kapitału początkowego przyjęta została minimalna podstawa wymiaru składek w celu objęcia ubezpieczeniem. Kapitał początkowy ustalony przez biegłą na dzień 1.01.1999 r. wyniósł 27 025,79 zł. (opinia biegłej k.70-74). Organ rentowy zgłosił błąd rachunkowy w sporządzonej opinii, wskazując, że prawidłowa wartość powinna wynosić 27 023,70 zł. (k.83-84). Tę wartość Sąd przyjął jako właściwie obliczoną.

Sąd zważył, co następuje:

Jak stanowi art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.), kapitał początkowy jest obliczany dla każdego ubezpieczonego urodzonego po 31.12.1948 r. a przed 01.01.1999 r., opłacającego składkę na ubezpieczenia społeczne lub za którego składkę tę opłacał płatnik składek. Stanowi on rodzaj rozliczenia z systemem ubezpieczeń społecznych obowiązującym przed 1999 r. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1.01.1999 r. Stosownie do art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Do podstawy wymiaru świadczenia przyjmuje się zatem składniki wynagrodzenia (przychód, dochód), które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, obowiązujących we wskazanym przez wnioskodawcę okresie, podlegały składce na ubezpieczenia społeczne. Nie uwzględnia się natomiast składników wynagrodzenia wyłączonych z tego obowiązku.

Przed 1 lipca 1973 r. osoby prowadzące na podstawie umowy agencyjnej działalność kolportażowo-handlową lub kulturalno-oświatową nie miały tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, tak więc dochód uzyskany przez wnioskodawcę w okresie od 6.10.1972 r. do 30.06.1973 r. nie stanowił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Osoby te zostały objęte ubezpieczeniem społecznym od 1.07.1973 r. tj. z dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15.06.1973 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego osób prowadzących na podstawie umowy agencyjnej działalność na rzecz przedsiębiorstw rozpowszechniania prasy i książki (...) (Dz. U. Nr 27, poz. 156).

Natomiast zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 roku o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (t. j. Dz.U. z 1983 roku nr 31, poz. 146 ze zm.), obowiązkowe ubezpieczenie społeczne obejmowało osoby wykonujące stale i odpłatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej. Według art. 4 obowiązek ubezpieczenia powstawał z dniem oznaczonym w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania. Stosownie do art. 5 obowiązek ubezpieczenia ustawał z dniem rozwiązania lub wygaśnięcia umowy. Art. 27 stanowił, że składkę na ubezpieczenie opłacało się za każdy miesiąc, w którym istniało ubezpieczenie.

Według § 3a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 roku w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. z 1975 roku Nr 46, poz. 250 ze zm.), jeżeli czas pracy określony w umowie odpowiadał co najmniej pełnemu wymiarowi czasu pracy obowiązującego pracowników jednostki gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie ustalona stosownie do § 2 i § 3 ust. 1 nie mogła być niższa od kwoty najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie i

podstawa wymiaru świadczeń z ubezpieczenia nie mogły przekraczać pięciokrotnej kwoty najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej.

Wyliczenie wartości kapitału początkowego zawarte w opinii biegłej, po drobnej korekcie, nie budziło zastrzeżeń organu rentowego. Wątpliwości wynikały z braku dokumentacji kadrowo-finansowej A. M. z tego okresu. Następca prawny/przechowawca akt wyjaśnił jednak, że nie dysponuje wszystkimi aktami i wskazał podstawowe zasady działania i rozliczania klubu, a także wzorcowe umowy ze spornego okresu. Te wyjaśnienia i dokumenty korespondują z zeznaniami wnioskodawcy, zawierającymi wiele szczegółów oraz z zeznaniami świadków (k. 30-31 i 93-94), co uzupełnia materiał dowodowy o niezbędne informacje. Zwłaszcza zeznania A. M. są na tyle szczegółowe, że nie budzi wątpliwości fakt prowadzenia przez niego klubu (...), na zasadach obowiązujących w (...), które wynikają z przedstawionej umowy agencyjnej. W ocenie Sądu, nie budziła wątpliwości wiarygodność przedstawionej legitymacji ubezpieczeniowej i dokonanych tam wpisów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Natomiast zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Ponieważ ustalono wnioskodawcy kapitał początkowy, należało mu również przyznać prawo do emerytury, ustalonej na podstawie wskazanych przepisów ustawy emerytalnej.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.

sędzia Danuta Poniatońska